

STARŠI SE MORAJO VELIKO NAUČITI ...

Zbirka
ZGODBE S PRIROČNIKOM ZA STARŠE IN
OTROKE
Mohorjeva družba, Celje 2006

Celjska Mohorjeva družba že drugo leto izdaja zbirko »dvoedelnih« otroških slikanic s priročniki za starše. Na eni strani knjige je priročnik za starše, babice in dedke ter vzgojiteljice, z druge strani pa slikanica za otroke. Pred dvema letoma je založba Celjska Mohorjeva družba začela uresničevati zamisel, da bi otroško slikanico (v istih platnicah) pospremil tudi priročnik za starše. Priročnik za starše pa ni namenjen le staršem, ampak tudi otrokom, kajti njihova vedoželjnost jih bo zagotovo usmerila v raziskovanje nove slikanice. V uvodu druge knjige govori J. Lepičnik Vodopivec o »knjigi v knjigi« ali »dveh knjigah« v enih platnicah.

Svetovalci in drugi strokovnjaki za vzgojo se zavedajo, da če hočeš osrečiti otroka, moraš osrečiti njegove starše, če hočeš vzgajati otroke, vzgajaj starše ter babice in dedke. Če hočeš poučiti otroka, pouči njegove starše. Otrok jim sledi. Kako naj bo otrok drugačen od svojih staršev? Morda bo kdaj pozneje kot odrasel tudi sam presodil, kaj je prav, spremenil svoje mnenje in včasih tudi vedenje. Prek ljubezenskih vezi in medsebojnega zaupanja ter pomena, ki ga imata starša v otrokovem življenju, vzgojne vrednote otroka najhitreje dosežejo.

Pedagoška svetovalka, psihologinja in mor-

da tudi vzgojiteljica v vrtcu so bolj na obrobju otrokove psihe; z otrokom so si bolj oddaljeni, ker je odnos formalen, medtem ko so mama, oče, babica in dedek v žarišču otrokovega čustvenega doživljanja. Zato je moč medsebojnih vzgojnih vplivov v družini kot primarni skupini daleč pred vsemi drugimi vplivi. Starši pa včasih sami ne vedo, kako naj prav ravnaajo z otrokom in kako naj ga vzgajajo. Želijo si, da bo njihov otrok v življenju srečen, zdrav, samozavesten in uspešen, pri domači vzgoji pa morda ravnaajo tako, da vse to zadušijo, ker z otrokom napačno ravnaajo. Neprestana kritika staršev in grobe kazni rojevajo »zgubarje«, medtem ko pohvala ob pravem času, podpora in strpnost v odnosu do otrok, zaupanje ter brezpogojna ljubezen oblikujejo »zmagovalce«, srečne, strpne in uravnovešene ljudi. Izdane knjige so staršem v oporo pri reševanju posamičnih vzgojnih situacij: preprečevanju nesreč in za otroka varnem raziskovanju sveta, pri zgodnjem opismenjanju otroka, razvoju ljubezni do knjige, preprečevanju kajenja ipd.

V vsakodnevni prezaposlenosti si bodo starši prej vzeli čas za otroško knjigo in jo svojim otrokom brali, kot pa si privoščili, da poiščejo knjigo samo zase. Zbirka, tako kot

je pripravljena, jim besedila za izobraževanje staršev tako rekoč podtakne. S slikanico držijo starši v rokah tudi branje za njih. Hote ali nehote bodo njim namenjen del knjige prelistali, pogledali, o čem piše, ga še prebrali in premislili, če sami prav ravnaajo. V vseh treh do sedaj izdanih knjigah zbirke so v priročniku za starše jasno izražena prizadevanja, da bi vplivali na odločitve, vedenje in ravnanje staršev.

Vsi starši želijo svojemu otroku najbolje, zato ga poskušajo naučiti tisto, kar sami menijo, da je pravilno in dobro. Ni pa rečeno, da je to zares varno, dobro in pravilno. Če sami ne vedo, tudi otroku tega ne morejo naprej posredovati.

V širši praksi spada potreba po izobraževanju za odgovorno starševstvo med najpogosteje poudarjene potrebe po znanju pri odraslih. To nam je potrdila večletna mednarodna študija Evropske Unije – projekt *EURO DELPHI*, ko smo sredi devetdesetih let študirali, kakšne so glavne potrebe po znanju pri odraslih v Evropi. Potrebe po izobraževanju za odgovorno starševstvo in družinske vloge so se uvrstile med prvih deset potreb. Podobne podatke smo dobili tudi v domači študiji (2002–2004), ko smo raziskovali osebne učne projekte mlajših odraslih

z visoko izobrazbo. Kljub visoki izobrazbi ljudje menijo, da za odgovorno starševstvo niso dovolj usposobljeni in se morajo še veliko naučiti. Te teme so bile pri njih med najpogostejšimi učnimi projekti v zadnjih dveh letih.

Prva v zbirki je bila knjiga *Govoreči prsti* Uroša Ahčana (2005). V preteklem letu (2006) sta ji sledili še dve knjigi: slikanica *Nežine črke* Viktorije Zmage Glogovec, ki ji je dodan priročnik opismenjevanja za starše in vzgojitelje *Z roko v roki v svet črk* avtoric Kristine Ločniškar in Milene Osredkar, ter slikanica Milice Sturm Kralj *Niko Tin in njegovo kraljestvo* s priročnikom za starše Matjaža Turela *Kajenje je prikrito zlo*.

V prvi knjigi *Govoreči prsti* je avtor Uroš Ahčan napisal poleg besedila za otroško slikanico tudi *Dodatek za starše in vzgojitelje*. Kot zdravnik in kirurg rešuje ponesrečene otroke in takrat se v njem dvigne iskrena želja, da se nesreča ne bi nikoli zgodila, da bi otrokova ročica ostala cela, kot je nekoč bila, da obrazek ne bi bil iznakažen, da prstek ne bi manjkal. Zdravnik zdravi. Uroš Ahčan pa bi rad stopil med ljudi, še preden se zgodi nesreča, in jim pretresljivo pripovedoval o nevarnostih, ki grozijo otrokom, ter kje jih morajo starši ali vzgojitelji varovati. Verjame v to, da bi se z izobraževanjem staršev in otrok dalo marsikatero nesrečo preprečiti. Bolnica in operacijska miza se mu zdita le skrajni izhod ob nesreči.

Iz nagnjenja k prepričanju, da bi se morali ljudje naučiti varno živeti in sami skrbeti za svoje zdravje, je Uroš Ahčan tudi večkrat predaval v raznih društvih in pospeševal zdravstveno prosveto.

Vzgoja ne sme biti grajena na strahu, grozi, grožnji ali kazni, ker to uničuje, travmatizira osebnost otroka in odraslega. Učinkovitejša je vzgoja s spodbudo, dobrim zgledom in pohvalo otroku, ker je prav ravnal, kajti po tej pozitivni poti se nasvet vtisne globlje v gojenca, vpliva na njegovo vedenje in postane

trajna rast osebnosti otroka in odraslega, ker doživetja spremljajo pozitivna čustva. Viktorija Zmaga Glogovec je temeljito prisluhnila duši malega otroka. Po poklicu je vzgojiteljica, socialna pedagoginja in literarna ustvarjalka. Izdala je petnajst otroških besedil in napisala 42 scenarijev za televizijske oddaje za predšolske otroke. *Nežine črke* spadajo med njena najnovejša dela. Ilustrator Matjaž Schmidt je knjigo tudi likovno razgibal in ji dodal stavnico črk za sestavljanje besed. Avtorica na otrokov način osmisli pomen spoznavanja črk. Vsakodnevnne zgodbe iz vrtca preliva v Nežino samopotrjevanje, otroku pričara čustva sreče in ponosa, ko uspe napisati svoje ime, ali ko prijateljici pomaga napisati njeno ime, ko nastane iz črk prva smiselna beseda. Neži je uspelo napisati srček in nalepila bo besedo na vrata. Naj še drugi vidijo, kaj vse zmore. Otrok se igraje opismeni, če se starši ob njem pravilno odzivajo.

Če knjigo obrnemo, odpremo priročnik opismenjevanja za starše in vzgojitelje *Z roko v roki v svet knjige* avtoric Milene Osredkar in Kristine Ločniškar. Obe sta profesorici razrednega pouka. Ne čutita samo odgovornosti, da vzgajata svoje otroke, ampak tudi, da se sami učita od otrok in z otroki. Kristina Ločniškar ima tri male radovedneže in pravi: »Vsak otrok je nekaj posebnega. Ob otrocih vsak dan znova odkrivam lepoto in neponovljivost, ki jo vsak nosi v sebi, in se učim sprejemati in ljubiti.« Tudi Mileni Osredkar so pri delu v veliko zadovoljstvo nasmejani obrazi in ustvarjalni duh otrok. V svojem kraju je prava kulturna animatorka. Poleg poučevanja v šoli uprizarja krajše gledališke igre in glasbene pravljice. Veliko tudi sama nastopa z recitali in pesmijo. Ko beremo njun priročnik, prepričljivo zagledamo temeljno pravilo, da otroka vzgaja to, kar doživlja. Če starši radi berejo, če je knjiga spremljevalka otroka od prvih dni življenja tudi v »predopismenjevalni

dobi«, jo bo otrok sprejel in bosta branje ter pisanje med prvimi otrokovimi življenjskimi vtisi in doživetji. Z otrokom razvijamo grafomotorične spretnosti, ko še ne ve za črke, maha z ročico in gleda mamico, kako riše. Radovednost ga žene, da bi tudi sam poskusil in potem riše in paca. Priročnik je napisan zelo strokovno, sistematično in s posluhom za vzgojo. Presenetljivo veliko prostora dajeta avtorici disleksiji, otrokovi drugačnosti, ki jo običajno zamolčimo. S pomočjo priročnika bodo starši razumeli tudi drugačnega otroka in spoznali, da ima drugačnost celo svoje prednosti. Starši spoznajo, da lahko brez posebnega napora tudi sami naučijo otroka brati in pisati, ker je to del njihovega življenja.

Milica Sturm je pravnica in pesnica. Od leta 1997 se posveča literarnemu ustvarjanju. Izdala je več pesniških zbirk.

Pravljica *Kralj Niko Tin in njegovo kraljestvo* naj bi otrokom pričarala trpljenje dečka zaradi skritega kajenja in zmagovito pot stran od cigaret in nikotina. Otrok ima spet rdeča lička in nasmeh na obrazu, tudi starši čutijo veselje malega sinčka in skrbi zanj jih ne morijo več. Po svetu pa še naprej straši Smolček. Hude sanje so Juretu pregnale veselje do kajenja. Avtorica v zgodbi pove,

da se je otrok tudi sam sposoben boriti proti zlu. S tem mu vliva pogum in samozavest.

Bolj temačno sporočilo dajejo ilustracije Brede Sturm. Platnice so oblečene v črno barvo, nato sledijo risbe pljuč in želodca, napolnjene z ogabnimi ogorki. Škoda, da na ilustracijah ni ne Jureta, ne Svetlika, ne Smolčka in ne kralja Nika Tina. Ali vzgajamo z grožnjo in vcepljanjem strahu ali s spodbudo in dobrim zgledom?

Matjaž Turel, zdravnik pulmolog, je napisal drugi del knjige *Kajenje je prikrito zlo*. Piše o škodljivih vplivih kajenja na človekov organizem. Starši bodo spoznali posledice kajenja, kot so zgodnje umiranje in puščanje otrok brez staršev, rakove tvorbe na pljučih, bolezn srca in ožilja ter ostalih organov. Starši pri otrocih teh sprememb sicer še ne bodo videli, bolje pa je, da razvado kajenja že v kali in dovolj zgodaj zatro. Bolj bo priročnik zanimiv za starše, da se sami odvadijo od kajenja. V uteho bralcem pojasni na koncu razne načine, kako se lahko človek odvaja od nikotinske odvisnosti.

Zbirka je posebna pot usposabljanja staršev in pospešuje sodelovanje med starši in otroki. V ponudbi izobraževanja odraslih pri nas je pri usposabljanju za starševske vloge mnogo več povpraševanja kot ponudbe. Zakaj starši sploh potrebujejo usposabljanje? Zahtevnost življenja se je stopnjevala tudi v družinah. Ne gre naprej samo nova sodobna tehnologija, veliko sprememb doživlja tudi družinsko življenje. Tradicionalne oblike vzgoje s podrejanjem, kaznijo in avtoritarnim pristopom ne ustrezajo več sodobnemu življenju. Če starši samo posnemajo, kar je bilo nekoč, ali vzgajajo tako, kot so njih vzgajali, zaidejo v probleme in otroke odtujijo.

Starši z izobraževanjem ozavestijo svoje početje in odnos do otroka. Podrobneje se naučijo vživljati se v otrokov doživljajski svet. Sprejmejo nove vrednote in znajo ukrepati preventivno pred tem, ko bi lahko nastala

nesreča ali problem. Otrok s svojo slikanico položi v roke mami ali očku, babici in dedku ter vzgojiteljici tudi besedilo zanje.

Pričakujemo, da bo založba Celjska Mohorjeva družba svoje izobraževalno poslanstvo še nadaljevala.

Prof. dr. Ana Krajnc